

Гузенко О.П.

*кандидатка економічних наук, доцент
доцентка кафедри цивільного та господарського права
КННІ Донецького юридичного інституту МВС України*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ГОСПОДАРСЬКІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІНСЬКОГО ЦИКЛУ

На даний час в Україні актуалізується проблема організаційно – господарських відносин, котрі з'являються під час розробки управлінських циклів. Як правило управлінські цикли торкаються сфери малого, середнього та великого бізнесу. Загострює поставлену проблему кризовий стан економіки країни, котрий викликаний впливом ряду негативних чинників. Серед них особливу увагу варто приділити правовим регуляторам, які регламентують порядок проведення облікового та податкового процесу в підприємницькому середовищі.

Доволі важливим для рішення залишається питання зростання комунальних тарифів, котрі впливають на собівартість виробництва та реалізації продукції ,робіт, послуг. Має місце вплив карантинних обмежень та коливання курсу валют, а також низька купівельна спроможність населення тощо. Визначенні негативні фактору мають зовнішній характер, а тому особливої актуальності набувають питання уповільнення чинників впливу на існуючий управлінський механізм конкретного підприємства. Саме на такому рівні актуалізується питання удосконалення організаційно – господарських відносин, які пов'язані з різного роду управлінськими циклами.

Чисельні наукові дослідження та розробки, які присвячено питанням організаційно – господарських відносин доводять, що тема залишається актуальною та сучасною, проте потребує подальшого, більш поглибленого вивчення з позиції взаємозв'язку з управлінськими циклами підприємств різної сфери бізнесу. До складу науковців, котрі займалися питаннями організаційно - господарських відносин доцільно віднести В. С. Мілаш [1], Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, Р.П. Бойчук та ін. [2], С. М. Прилипко, А. П. Гетьман, Ю. Є. Атаманова та ін [3], О.А.Беляневич , О.М. Вінник, В.О. Джуринський [4], І. М. Кравець [5] та інші. Науковці досліджують питання організаційно – господарських відносин під різним кутом зору, проте єдиною залишається позиція щодо взаємозв'язку їх саме з діяльністю представників підприємницького сектору економіки країни.

Дискусійним залишається питання щодо сутнісної характеристики організаційно – господарських відносин з позиції понятійної категорії, разом з тим доволі обмежено у дослідженнях подається їх вплив на управлінські цикли,

які можна вважали основою їх зародження. Таке явище доводить сучасність обраного напрямку вивчення.

Як зазначає В. С. Мілаш [1], представники підприємницького сектору країни в умовах існуючої економічної кризи мають більше уваги приділяти вирішенню внутрішніх проблем, котрі пов'язані з вибором та структуризацією підприємницького циклу. При цьому науковець наголошує на тому, що підприємствам доцільно з самого початку визначатися зі змістовністю обраних організаційно – господарських відносин.

На погляд Д.В. Задихайло, В.М. Пашкова, Р.П. Бойчук та інших [2] під організаційно-господарськими відносинами варто розуміти відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно - господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю. При цьому автори звертають увагу на той факт, що зазначений вид відносин виступає одним із видів господарські правовідносини.

В свою чергу, О.А.Беляневич , О.М. Вінник, В.О. Джуринський [4] розглядаючи поставлену проблему також пропонують, на першому етапі дослідження, розглянути господарські правовідносини за класифікаційною ознакою «.. за характером господарські правовідносини ».У відповідності з законодавчою та науковою позицією за характером господарські правовідносини поділяються наступним чином:

- оперативно-господарські, а саме майнові та інші відносини, які виникають між суб'єктами господарювання при здійсненні господарської діяльності;
- організаційно-господарськими відносинами, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю;
- внутрішньогосподарські відносини, які виступають правовідносинами між структурними підрозділами суб'єкта господарювання та відносинами суб'єкта господарювання з його структурними підрозділами.

Кожен вид зазначених господарських правовідносин тісно пов'язаний з управлінським циклом. Нагадаємо цикл (від грец. - круг, коло, круговерть) визначається як сукупність взаємопов'язаних явищ, процесів, що створюють закінчене коло розвитку протягом якогось проміжку часу.

Як стверджує О.О. Гуторова [6] у правління існує у просторі й часі і складається з певних стадій та етапів, основні з яких мають обмежену кількість. Тому діяльність з управління (або управлінський процес) має циклічний характер. Науковець зазначає, що кількість різновидів циклів необмежена і залежить від багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на систему, та від якостей і структури системи в цілому.

Отже, враховуючи зазначене, ми вважаємо, що організаційно-господарські відносини виступають основою кожної стадії управлінського циклу за умови, що відбувається поетапна адаптація управлінських рішень підприємства.

Більш предметно надає визначення управлінському циклу як понятійній категорії у своїй праці Н.В.Кондратюк [7]. На погляд науковця як понятійна категорія управлінський цикл представляє собою «...комплекс дій фахівців підприємства у розрізі визначення мети, планування процесу діяльності, вишукування ресурсів і створення необхідної організаційно-технічної бази, реалізації, контролю».

Науковець стверджує той факт, що «...у процесі здійснення кожного окремого циклу здійснюється ряд певних операцій, які послідовно змінюють одна одну». З досліджень науковця витікає наступний висновок: управлінський цикл має розглядатися як «сукупність послідовно здійснюваних управлінських операцій, у ході яких суб'єкт управління досягає бажаних результатів».

З практичної діяльності відомо, що у кожному циклі спостерігається певна послідовність управлінських дій. Додержання певного порядку їх виконання має важливе значення для забезпечення високої якості управління. Казати про обов'язкову послідовність цих дій не можна, можна лише про послідовність стадій та етапів. Проте дієвість управлінських дій не матиме змісту, якщо підприємство не розробить політику формування організаційно - господарських відносин. При цьому фахівцям підприємства необхідно розуміти не лише тлумачення змістовності організаційно-господарських відносин як понятійної категорії, а перш за все володіти інформацією щодо існування основних ознак господарських відносин взагалі.

З цього приводу доцільно звернутися до наукових розробок О.А.Беляневич, О.М. Вінник та В.О. Джуринського [4], які доволі предметно визначають ознаки господарських відносин:

- 1) обмежене, порівняно з цивільним правом, коло суб'єктів;
- 2) існування організаційно-господарських зобов'язань як окремого виду господарських зобов'язань, а також поєднання в господарських відносинах організаційних і майнових елементів.;
- 3) матеріальний зміст відносин, тобто суспільне виробництво і реалізація (оборот) суб'єктами господарювання продукції (виконання робіт, надання послуг);
- 4) значний ступінь правового регулювання на рівні актів законодавства в поєднанні з локальним регулюванням, що зумовлено суспільним значенням сфери господарювання, складністю господарських та пов'язаних з ними зв'язків.

Доцільно нагадати, що у відповідності з ч. 6 ст. 3 Господарського кодексу України [8] організаційно-господарські відносини мають форму вертикальних відносини, в яких поєднується приватний і публічний інтереси. Законодавець звертає увагу на той факт, що організаційно-господарські відносини виникають, здійснюються і припиняються у процесі управління господарською діяльністю. Обов'язковими учасниками цих відносин є як суб'єкт господарювання, так і органи державної влади, місцевого самоврядування та інші суб'єкти організаційно-господарської компетенції, що наділені певними управлінськими повноваженнями у сфері господарської діяльності. Тому зміст цих господарських відносин характеризується як засадами диспозитивності, так і підпорядкування загальнообов'язковим правилам поведінки, що обов'язкові до виконання усіма учасниками господарської діяльності.

Враховуючи результати проведеного дослідження доцільно зробити ряд висновків. Законодавчо встановлено, що під організаційно-господарськими відносинами розуміють відносини, що складаються між суб'єктами господарювання і суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю, а під управлінським циклом сукупність послідовно здійснюваних управлінських операцій, у ході яких суб'єкт управління досягає бажаних результатів. Між зазначеними сегментами існує тісний взаємозв'язок, від якісного рівня якого залежить результативність діяльності суб'єктів, котрі беруть участь в господарській діяльності. На даний час гостро постає питання на основі даного взаємозв'язку уповільнити вплив негативних факторів впливу на розвиток представників підприємницького сектору країни взагалі.

Література

1. Мілаш В.С. Перспективи модернізації договірних правовідносин у сфері господарювання : монографія. Харків: ХНУМГ, 2014. 227 с.
2. Задихайло Д.В., Пашков В.М., Бойчук Р.П. та ін. Господарське право: підручник. За заг. ред. Д.В. Задихайла, В.М. Пашкова. Харків: Право, 2012. 696 с.
3. Прилипко С. М., Гетьман А. П., Атаманова Ю. Є. та ін. Правове регулювання інноваційних відносин : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 688 с.
4. Беяневич О.А., Вінник О.М., Джуринський В.О. Актуальні проблеми господарського права: навч. посіб. за заг. ред. В.С. Щербіни. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 528 с.
5. Кравець І. М. Правове становище суб'єктів організаційногосподарських повноважень : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 240 с.

6. Гуророва О.О. Менеджмент організації: навч. посіб. Харків: ХНАУ, 2017. 267 с.
7. Кондратюк Н.В. Менеджмент: практикум. Харків: ХНАУ, Смугаста типографія, 2016. 219 с.
8. Господарський кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 05.04.2019)